

هم می‌توانیم بگوییم؛ ضمن این که بارها تاکید کردیم در مورد مسائل حاکمیتی خود اجازه ورود به کسی نمی‌دهیم. تاکنون هم بخش‌های مهمی را بر اساس اقدام مشترک ژنو و تمهیدهای بعدی آن انجام دادیم که این شرط را رعایت کرده است. بنابر این خود پروتکل الحاقی چیزی نیست که از آن بترسید. درست است. برخی کشورها که گفتید آمدند و صدر و ذیل پروتکل را زدند و پذیرفتند اما طبق حقوق بین‌الملل متاسفانه کشورهای دارای سلاح هسته‌ای وقتی آن‌پی‌تی را امضا کردند اجرای پادمان برای آن‌ها اجباری نشد اما برای کشورهای غیرهسته‌ای در یک مهلت ۶ ماهه بعد از پیوستن به آن‌پی‌تی و انعقاد موافقت‌نامه، پادمان اجباری شد. حالا پروتکل الحاقی به پادمان ملحق می‌شود و وقتی اصلش برای این کشورها اجباری نیست دیگر فرعش هم اجباری نخواهد بود. اگر این کشورهای دارای سلاح هسته‌ای داوطلبانه آمده‌اند و پادمان را به نوعی گزینشی و با شروط مختلف قبول کردند، حالا نمی‌توانند به آن‌ها بگویند که به‌طور کامل پروتکل را باید قبول کنید.

■ این ۲۰۰ تا IR8 و ۲۰۰ تا IR6 آن هم بدون روتور به چه علت در برجام از سال هشتم به بعد تعیین شد؟ توان ساخت ما کم است یا مسئله دیگری در میان است؟

این به خاطر ترس آن‌ها بود که می‌گفتند هر ۲۰۰ تا IR8 معادل ۵ هزار سانتریفیوژ هانسسل فعلی شماسست و اگر روزی بخواهید فرار هسته‌ای کنید با این تعداد می‌توانید گریز زیر یک سال داشته باشید ضمن این که ساخت روتور هم برای ایران کاری ندارد و سریع ساخته می‌شود. این ۲۰۰ تا برای ما خیلی مهم نیست و یک تمرین خوبی است تا ببینیم که چقدر توان صنعتی داریم برای این کار تا از سال یازدهم جهش در تولید ماشین یا روتور داشته باشیم و بتوانیم به تولید صنعتی و اقتصادی سوخت برسیم.

■ در مجموع فکر می‌کنید برجام چقدر به نفع صنعت هسته‌ای کشور ما باشد؟

ببینید صنعت هسته‌ای ما هر چه محدودیت نداشته باشد بهتر است اما برجام از این نظر که برخی محدودیت‌ها را در همکاری‌های بین‌المللی برداشته خوب است. اگر چه ما برخی محدودیت‌ها را پذیرفتیم اما این محدودیت‌ها خیلی هوشمندانه بوده است. ما پیش از قبول این محدودیت‌ها ده‌ها جلسه کارشناسی با کارشناسان امر در سازمان داشتیم تا مطمئن شویم پذیرش این محدودیت‌ها لطمه‌ای به کار توسعه مستمر و بدون وقفه صنعت هسته‌ای ما وارد نمی‌کند.

دسترسی دارند اما در پروتکل تعداد را باید بدهیم.

■ بحث وسایل پیشرفته نظارت مثل دوربین آن لاین و پمپ‌های الکترونیکی و... چیست و آیا اختصاص به ما دارد؟

یک چیزهایی آرزوهای آژانس است و هنوز در هیچ کشوری پیاده نشده است. آژانس الان دارد پروتکل پلاس را مطرح می‌کند که در آنجا گفته با گسترده شدن تاسیسات هسته‌ای در دنیا باید از امکانات مدرن استفاده کند تا مثلاً به جای این که افراد زیادی را به کشورها بفرستد با نصب دوربین‌های آن لاین با یک نفر که در وین مستقر می‌شود همه این‌ها را چک کند. این حرف آنجا خبری‌دار دارد اما هنوز استاندارد جهانی و الزام آور نشده است. با ما هم مطرح نکرده‌اند و در مورد دوربین آن لاین حرفی نکرده‌اند و اگر هم مطرح می‌کردند پاسخ ما منفی بود.

■ آنطور که من می‌دانم حتی در مورد دوربین‌های آف لاین هم نمی‌توانند تصاویر را خارج کنند.

دوربین‌های آف لاین را از سال‌های پیش در سایت‌های ما داشته‌اند البته بازرسان تصاویر را نمی‌توانند خارج کنند بلکه همان‌جا می‌بینند و بعد هم از حافظه پاک می‌شود حتی پرینت هم نمی‌توانند بگیرند. یک بار اشتباهی داشتند و پرینت گرفته بودند که به شدت پیگیری کردیم تا عذرخواهی کردند و تعهد دادند اشتباه تکرار نخواهد شد.

■ در پروتکل الحاقی بخش‌های دسترسی غیر هسته‌ای هم وجود دارد و برخی انتقادات در آن حوزه مطرح می‌شود. در این زمینه چه توضیحی دارید؟

کلمه anylocation در پروتکل الحاقی علاوه بر سایت‌های هسته‌ای آمده است ولی در پادمان هم از طریق بازرسی ویژه می‌توانند به اماکن غیرهسته‌ای دسترسی داشته باشند البته این رویه معمول آن‌ها نبوده و استثنایی است و برای رفع نگرانی انجام می‌شود به همین جهت این نگرانی‌ها نیز هر روز نبوده و ممکن است سالی یا هر چند سال یک مورد ایجاد شود. اگر دنبال اذیت کردن باشند می‌توانند بدون پروتکل هم بازرسی ویژه را تصویب کنند و اگر کشور مورد نظر پاسخ مثبت را نداد به شورای امنیت بفرستند. پس پادمان هم این ظرفیت را دارد مگر این که پادمان را هم قبول نکنید که در چنین حالتی باید از آن پی‌تی خارج شوید.

■ البته برخی کشورها با تحفظ این پروتکل را می‌پذیرند و دسترسی به برخی اماکن که به امنیت ملی آن‌ها بستگی دارد را استثنا می‌کنند مثل آمریکا، فرانسه و انگلیس. ما هم می‌توانیم چنین کاری انجام بدهیم؟

کنوانسیون‌های دنیا ۲ نوع هستند یا با حق تحفظ یا بدون تحفظ یعنی می‌گویند یا همه کنوانسیون را قبول کنند یا همه را قبول نکنند. بعضی هم جای تحفظ دارد که می‌گویند این چند بند را قبول ندارم یا تحت شرایطی آن‌ها را اجرا می‌کنم. ما در مورد پروتکل الحاقی در همان دفعه اول که داوطلبانه اجرا کردیم یک اعلامیه هم همراهش دادیم که در مورد مسائل محرمانه و حاکمیتی حساسیت‌ها، محدودیت‌ها و نقطه نظرات خود را داریم و الان

مثلاً تناظر بازطراحی راکتور آب سنگین اراک این است که تا روز اجرا طراحی تفصیلی تمام شود که این چند ماه زمان می‌برد و اگر کسی بگوید این را یک هفته‌ای انجام بدهید نمی‌شود. ما توافقی کردیم که بر اساس بی‌اعتمادی بوده است. ما می‌گوییم شما مقداری کار انجام دهید تا ما هم مقداری کار بکنیم. او می‌گوید کار من قطعنامه لغو تحریم‌هاست و فقط می‌ماند تاریخ اجرای آن. مثل چکی است که کشیده می‌شود اما تاریخ آن را معین نکرده‌اند یعنی شورای امنیت می‌گوید روزی که آژانس اعلام کرد ایران تعهداتش را انجام داده همان روز، روز اجراست. بعضی این را بد تبلیغ می‌کنند و می‌گویند ما باید همه کارها را بکنیم تا بعد آن‌ها به تعهد خود عمل نمایند در حالی که آن‌ها کار خود را پیشاپیش کرده‌اند و باید منتظر تاریخ تأیید اقدامات ما باشند. البته ما برای انجام اقدامات خود باید منتظر روز تصویب باشیم چون به هر دلیلی ممکن است این توافق در کنگره آمریکا یا مجلس ما تأیید نشود. نقش سوم آژانس ادامه تأیید همین موضوعات است که ایران هر سال و در هر مرحله چگونه تعهدات هسته‌ای خود را انجام می‌دهد یکی از آن‌ها هم نظارت‌ها در حوزه پروتکل الحاقی خواهد بود. البته یک نکته بسیار مهم این است که در قطعنامه آمده که اگر قبل از ۸ سال آژانس اعلام کرد که من تأیید می‌کنم هیچ اقدام اعلام شده و نشده‌ای ایران ندارد، اتوماتیک همه قطعنامه‌ها لغو خواهد شد که روز انتقال نام دارد. آژانس برای ژاپن ۵ ساله به این گزارش رسید. البته نمی‌دانم چقدر خاطر ما را بخواهد و در مدت کمتر از ژاپن یا بیشتر گزارش را بدهد. در عین حال که قطعنامه‌ها کنار می‌رود محدودیت‌ها تا ۱۰ سال و بیشتر ادامه می‌یابد. اما بدون نگرانی از بازگشت تحریم‌ها مثلاً اگر در سال دهم ما تخلفی انجام دهیم دیگر قطعنامه‌ای نیست که برگردد یا چون ایران پروتکل الحاقی را اجرا کرده، آژانس نمی‌تواند بگوید فعالیت‌های غیر اعلام شده‌های ایران را نمی‌توانم تأیید کنم.

■ در بازرسی‌ها روند چگونه خواهد بود؟

ببینید فرق زیادی بین پروتکل الحاقی و پادمان نیست چون بر اساس اساسنامه و پادمان هم اگر بخواهند می‌توانند در شورای حکام بازرسی ویژه را تصویب کنند یعنی بدون قبول پروتکل از یک کشور می‌توانند بازرسی از هر جا و هر زمان را درخواست نموده و این خواسته خود را اجرائی کنند. اما با قبول پروتکل الحاقی امتیاز هم می‌گیرید و توقع دارید که نتیجه فعالیت‌های ادعایی اعلام نشده را نیز مشخص سازند. وقتی شما پروتکل الحاقی را اجرا می‌کنید می‌توانید به آژانس فشار بیاورید تا زودتر نتیجه نهایی را مشخص کند و بفهمانید که نمی‌تواند تا ابد موضوع را باز نگه دارد. ضمن این که برای کشوری مثل ما که برخی عناصر پروتکل الحاقی را اجرا می‌کنیم خیلی اتفاق خاصی نمی‌افتد. تفاوت عمده پروتکل این است که چرخه سوخت را نیز شامل می‌شود. در پادمان فقط بر جاهایی که مواد هسته‌ای جابه‌جا و ساخته می‌شود نظارت دارد اما در پروتکل معدن و کیک زرد به طور کلی چرخه سوخت اضافه می‌شود. چیز دیگری که اضافه می‌شود پاسخ‌گویی در مورد روتور و بیلوز ماشین‌های سانتریفیوژ است چون قسمت حساس ماشین را تشکیل می‌دهند.

■ یعنی کل کارگاه سانتریفیوژ ما در پروتکل الحاقی مشمول بازرسی نیست؟

خیر، آمار همه قطعات را نمی‌خواهند تنها دنبال تعداد روتور و بیلوز هستند در حال حاضر حتی تعداد هم نمی‌دهیم فقط

کلمه anylocation در پروتکل الحاقی علاوه بر سایت‌های هسته‌ای آمده است ولی در پادمان هم از طریق بازرسی ویژه می‌توانند به اماکن غیرهسته‌ای دسترسی داشته باشند البته این رویه معمول آن‌ها نبوده و استثنایی است. ممکن است سالی یا هر چند سال یک مورد ایجاد شود. اگر دنبال اذیت کردن باشند می‌توانند بدون پروتکل هم بازرسی ویژه را تصویب کنند و اگر کشور مورد نظر پاسخ مثبت را نداد به شورای امنیت بفرستند.

دوربین‌های آف لاین
را از سال‌های پیش
در سایت‌های
ما داشته‌اند البته
بازرسان تصاویر را
نمی‌توانند خارج
کنند بلکه همان‌جا
می‌بینند و بعد هم
از حافظه پاک
می‌شود حتی پرینت
هم نمی‌توانند
بگیرند. یک بار
اشتباهی داشتند
و پرینت گرفته
بودند که به شدت
پیگیری کردیم تا
عذرخواهی کردند
و تعهد دادند اشتباه
تکرار نخواهد شد.